

значение корпоративной культуры как инструмента эффективного управления предприятием, ее влияние на повышение конкурентоспособности и формирование положительного имиджа организаций. Раскрыт механизм ее формирования, структура, виды и функции. Выявлено и обосновано влияние национального менталитета на развитие корпоративной культуры, проанализирована ее эффективность. На основе изучения научной литературы по данной проблематике выявлены проблемы и препятствия на пути внедрения корпоративных ценностей и отмечена необходимость их широкого внедрения.

Ключевые слова: корпоративная культура, корпоративное управление, конкурентоспособность, конкурентное преимущество стратегический инструмент, менеджмент, имидж.

Apostolyuk Oksana. Corporate Culture as a Tool for Effective Management of the Enterprise to Improve its Competitiveness. The conceptual foundations of corporate culture summarized the views of different scholars, and defined role and place in the organization management, market relations and competitiveness were investigated in the article. Attention is focused on the transformation processes in the economy made by people who have their own system of values, rules, norm of conduct, management models that include the concept of corporate culture. The main tools to improve competitiveness should be directed on the human factor, the study of the phenomenon of corporate culture today, cut off from the academic knowledge to the necessary component of practice. Researched and summarized importance of corporate culture as a tool for effective management and its impact on competitiveness and creating a positive image of the organization. Revealed the mechanism of its formation, structure, types and functions. Discovered and proved the impact of the national mentality on development of corporate culture, its effectiveness analyzes. Based on the study of scientific literature on this subject there were identified problems and obstacles to implementing corporate values and stressed the need for their widespread introduction.

Key words: corporate culture, corporate governance, competitiveness, strategic competitive advantage tool management, image.

УДК 65.027

Софія Сухоняк – асистент кафедри економіка підприємства
Національного лісотехнічного університету України

Сутність та особливості аутсорсингу

Удосконалено та збагачено понятійно-категоріальним апаратом теорію управління аутсорсингом. Запропоновано відомі підходи до визначення поняття «аутсорсинг» поділити на чотири групи: цільовий, процесний, стратегічний і стейкхолдерський. Також виокремлено основні ознаки сучасного аутсорсингу.

Ключові слова: аутсорсинг, провайдер послуг, підприємство, бізнес-процес, управління аутсорсингом.

Постановка наукової проблеми та її значення. Процеси глобалізації та кооперації, потреба підвищення ефективності в змінному середовищі, розвиток теорії стейкхолдерів приводять до необхідності пошуку все нових способів взаємодії між різними суб'єктами ринку. Однією з найбільш поширених форм взаємодії та кооперації протягом останнього десятиріччя стало застосування аутсорсингу, який активно поширюється у вітчизняному підприємстві.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Поняття «аутсорсинг» («outsourcing») англомовного походження (точніше – це скорочення англійського терміна «outside source using», або «outside resourcing», що означає застосування (використання) зовнішніх джерел або ресурсів) [1]. З'явився цей термін у практичній діяльності на початку 60-х років минулого століття, а саме в 1962 р., коли засновано Electronic Data System Corporation (EDS) [2].

Аутсорсинг найчастіше поділяють на внутрішній (угоди укладаються в середині країни), або інколи його називають інсорсинг (*insourcing*), та іноземний (з іноземними контрагентами) [3]. Серед іноземного аутсорсингу виокремлюють офшоринг (*offshoring*) – перенесення окремих бізнес-процесів в іншу країну. Причина офшорингу – уникнення оподаткування або низька вартість робочої сили [4].

Мета й завдання статті. Мета статті – розвиток сутності та дослідження ознак аутсорсингу в діяльності вітчизняних й іноземних підприємств.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Розвиток інформаційних технологій та перших ІТ підприємств став фактично акселератором поширення

аутсорсингу. Використання у своїй практиці компанією «Eastman Kodak» передавання зовнішнім партнерам процесів збирання, обробки й забезпечення інформаційними потоками прийняття управлінських рішень утвердило доцільність застосування аутсорсингу в діяльності компаній-лідерів. Фірми почали вишукувати та формувати бізнес-моделі як конгломерат оптимального поєднання внутрішніх і зовнішніх процесів, необхідних менеджерських компетентностей, підходів реагування на зміни зовнішнього середовища, яке представлено сукупністю різноспрямованих цілей та завдань стейкхолдерів для досягнення максимально можливого рівня конкурентоспроможності за ціною, якістю, кількістю виробленої продукції, охопленням ринку тощо.

Хоча в тій чи іншій формі аутсорсинг використовували ще від початку економічної кооперації між людьми, які намагалися взаємодіяти у виробництві товарів чи послуги, урахувавши ключові переваги кожного з членів такої взаємодії та забезпечуючи їм бажані результати. Аутсорсинг у результаті кооперації й перенесення виконання окремих функцій чи завдань із базового підприємства до контрагентів дає змогу отримати конкурентну перевагу, хоча багато перших аутсорсингових угод були катастрофічними для однієї або іншої сторони через відсутність достатньо розроблених нормативно-правових актів, які б регулювали цей вид угод. Як свідчать результати дослідження ринку Американської асоціації менеджменту, понад 50 % усіх підприємств на ринку США застосовують аутсорсинг для одного й більше етапів виробництва чи бізнес-процесу.

Особливого поширення аутсорсинг набуває у сферах діяльності чи виконанні окремих функцій, які потребують вузькоспеціалізованих знань чи навиків, водночас тих, які виконуються рідко або фрагментарно. Тому аутсорсинг розвинувся в маркетинговій, рекрутинговій, правовій, логістичній, фінансовій, обліковій, безпековій та ІТ діяльності.

Основними центрами аутсорсингу вважаються Європа, США і Японія. Однак в останні десятиріччя активно почали долучатися до формування й розподілу аутсорсингових потоків країни Південної Америки, Східної Європи та Азії. Завдяки поширенню й розвитку ІТ Україна стала одним зі світових лідерів аутсорсингових послуг. Тому потрібно теоретично досліджувати та практично намагатись упроваджувати найкращі з моделей аутсорсингу в діяльність підприємств різних видів економічної діяльності.

Як і будь-який новий термін, аутсорсинг не має чіткого визначення з окремо окресленими межами й чіткими ознаками. Фактично поняття «аутсорсинг» використовують як об'єднуюче для багатьох видів активності підприємства із винесенням певних операцій, дій та функцій за межі підрозділу або організації загалом, фокусування на основному майданчику чи виробництві основного продукту тощо.

Одним із найбільш цитованих у вітчизняних наукових працях із проблем аутсорсингу визначенням є те, що це явище, яке полягає в «реалізації окремих функцій або бізнес-процесів зовнішньою організацією, яка володіє необхідними для цього ресурсами, на основі довгострокової угоди» [5]

Схожим до попереднього є визначення науковців Львівської політехніки А. Г. Загороднього та Г. О. Партин: аутсорсинг – це передача окремих дій і функцій провайдерам або постачальникам у випадку, коли останні спроможні гарантувати потрібні параметри якості й результативності виконання з можливістю передавання також і частини працівників підприємства замовника [6, с. 88].

Дж. Кросс робить висновок, що, установивши конкретні цілі та визначившись із формою аутсорсингу, підприємство фактично таким чином формує індивідуальну стратегію управління з елементами аутсорсингу. Відповідно, аутсорсинг є нічим іншим як діловою або корпоративною стратегією діяльності підприємства, оскільки вимагає від керівництва реструктуризацію більшості внутрішньо-корпоративних процесів і встановлення тісних коопераційних відносин з аутсорсерами [7].

Вітчизняні науковці підтримують стратегічну спрямованість аутсорсингу як інструмента підвищення рівня конкурентоспроможності організації через фокусування її діяльності на ключових компетенціях, завданнях, функціях та / або бізнес-процесах [2, с. 115]. При цьому бізнес-процес являє собою взаємоузгодження операцій і функцій, спрямованих на реалізацію певного завдання чи досягнення цілі.

Схожим є таке визначення: аутсорсинг – це управлінська стратегія підприємства, яка передбачає оптимізування діяльності за допомогою фокусування на основних стратегічних бізнес-перевагах обраної моделі та передавання вторинних функцій професійним спеціалізованим у конкретних сферах компаніям [8].

Також зазначають, що аутсорсинг спрямований на підвищення виробничої ефективності фірми за допомогою скорочення витрат, формування гнучкості для адаптування до динамічного середовища, забезпечення належної якості продуктам, уникнення або зниження рівня ризиків [9]. Дослідження промислових підприємств показало, що аутсорсинг – це спосіб розвитку та вдосконалення коопераційних виробничих відносин між суб'єктами в ринкових умовах [10].

Дж. Хейвуд зазначає, що аутсорсинг – це «перенесення окремих організаційних підрозділів чи відділів організації із пов'язаними активами до провайдера послуг, із зазначенням в аутсорсинговій угоді термінів та ціни виконання угоди» [11, с. 40].

До цікавого висновку доходить С. Календжян, який зазначає, що аутсорсинг є інструментом виконання на довготерміновий період організаційно-управлінських завдань і функцій із комплексом потрібних ресурсів зовнішнім виконавцем, які спроможні реалізувати такі завдання результативніше, тобто аутсорсинг передбачає надання провайдеру не лише повноважень, але й відповідальності за виробництво певних товарів і надання певних видів послуг компаніям-партнерам по бізнесу [12].

Потрібно зазначити, що насамперед в аутсорсингу є достатньо особливостей застосування, які формують його в окремий вид підприємницької діяльності поруч із лізингом, франчайзингом, краудфандингом, інженірингом тощо. Однак чомусь вітчизняні та іноземні науковці не поспішають визнавати аутсорсинг окремим видом підприємницької діяльності.

Виходячи з цієї ключової особливості, можна пояснити велику кількість підприємств, які займаються аутсорсингом, оскільки діяльність є рентабельною та має викристалізовану специфіку й, відповідно, потребує детального вивчення та дослідження. Зокрема, в Україні найбільша кількість аутсорсингових ІТ компаній, активно розвиваються аутсорсингові компанії в легкій промисловості, машинобудуванні й інших видах економічної діяльності.

Усі сформовані на сьогодні визначення можна чітко поділити за такими домінуючими аспектами:

- Цільовий – описує спектр основних цілей та завдань, які досягаються за допомогою використання аутсорсингу в діяльності підприємств. Серед найбільш поширених цілей – пошук відповідних ресурсів, зниження собівартості, досягнення вищого рівня гнучкості.

- Процесний – передавання певних (звичай, вторинних) функцій, окремих завдань або етапів виробничо-господарської діяльності, які не цікаві для підприємства, урахувавши його основні цілі, постачальникам товарів і послуг.

- Стратегічний – полягає в удосконаленні наявної корпоративної або ділової стратегії, окремих функціональних або операційних стратегій, або вироблення на основі аутсорсингу абсолютно нової стратегії для отримання конкурентних переваг та досягнення вищого рівня конкурентоспроможності на ринку.

- Стейкхолдерський – знаходження за допомогою аутсорсингу нового балансу інтересів між зацікавленими групами (стейкхолдерами) у діяльності підприємства за допомогою залучення постачальників, конкурентів, споживачів або інших стейкхолдерів до побудови спільних бізнес-процесів.

Усі визначення поняття «аутсорсинг» систематизовано в розрізі чотирьох домінуючих аспектів та зведено в табл. 1.

Таблиця 1

Систематизація визначень аутсорсингу в розрізі домінуючих аспектів

Домінуючий аспект аутсорсингу	Засаднича ідея	Науковці, які виокремлюють у визначеннях домінуючий аспект
Цільовий	Спектр основних цілей та завдань, які можуть досягатись або стають більш досяжними за допомогою аутсорсингу	Г. С. Кесарчук, С. Б. Денисов
Процесний	Передавання вторинних функцій чи бізнес-процесів та фокусування на виконанні основних	Б. А. Анікін, І. В. Бойчук, Дж. Хейвуд, А. Г. Загородній, Г. О. Партин
Стратегічний	Вироблення нової стратегії або вдосконалення наявної за допомогою застосування аутсорсингу	Дж. Кросс, О. І. Микало, О. Єрмошина
Стейкхолдерський	Пошук нового балансу інтересів між зацікавленими групами	І. Є. Матвій

Сформовано автором на засадах аналізу джерел [1–12].

Отже, проаналізовані поняття аутсорсингу дають змогу виокремити основні його ознаки, скомбінувавши які, можна вдосконалити це поняття з максимально змістовим наповненням. Основними ознаками аутсорсингу є:

- участь у його організуванні та виконанні зацікавлених груп (стейкхолдерів) підприємства чи проекту;
- реорганізація бізнесу й побудова нових бізнес-процесів з інтеграцією в них стейкхолдерів із визначеними стратегічними та операційними цілями;
- фокусування замовника на ключових бізнес-процесах і передачі вторинних – провайдерам;
- забезпечення належної якості й параметрів із боку провайдера для збереження реального становища на ринку та розвитку замовника, при цьому провайдер не лише фактично фокусується та адаптується до клієнта, а в більшості випадків їхні бізнес-процеси стають вертикально або горизонтально інтегрованими;
- а найголовніше, що це вид підприємницької діяльності, який дає змогу отримувати провайдеру прибуток й інші фінансово-економічні результати, а замовнику також покращити результати своєї діяльності.

Використовуючи основні виділені ознаки аутсорсингу, маємо змогу запропонувати таке вдосконалене його визначення: аутсорсинг – це вид підприємницької діяльності, який полягає в реорганізації бізнес-процесів підприємства за допомогою залучення стейкхолдерів до виконання вторинних і неефективних функцій та концентрації на ключових продуктах.

Потрібно також розрізняти такі поняття, які часто трактують як аутсорсинг, аутсорсингова послуга та аутсорсингова діяльність.

Аутсорсингова послуга – це послуга, яка надається стейкхолдерами, щодо надання підтримки з реорганізації й розвитку бізнесу за допомогою передавання вторинних функцій і фокусування замовника на ключових продуктах. Фактично аутсорсингова послуга є продуктом, який замовник купує в провайдера такої послуги.

А аутсорсингова діяльність – це послідовність дій постачальника для налагодження взаємодії із замовником для реалізації аутсорсингових послуг й отримання економічної вигоди в конкурентному середовищі. Зрозуміло, що це більш узагальнююче поняття, ніж аутсорсингова послуга, оскільки воно включає також процес планування, мотивування, організування та контролювання аутсорсингової діяльності. Послуга ж може включати лише процеси планування, організування, мотивування й контролювання в розробці конкретного продукту. Фактично послуга є предметом усієї аутсорсингової діяльності

Для створення й надання послуги провайдеру потрібно провезу низку дій або виконати певну послідовність операцій. Їх доцільно називати аутсорсинговими операціями, що в сукупності формують конкретний продукт (послуги). Аутсорсингові операції, таким чином, є складовими, формуючими елементами аутсорсингової послуги.

Крім того, аутсорсинг став настільки поширеним і революційним у побудові бізнесу будь-якої сфери економічної діяльності, що він сформував низку похідних понять (офшоринг (offshoring), ніашоринг (nearshoring), краудсорсинг (crowdsourcing), мультисорсинг (multisourcing)). Фактично у всіх цих поняттях спільне те, що до співпраці підприємства запрошують стейкхолдера й, відповідно, із ними співпрацюють, використовуючи сучасні технології, досягаючи таким чином масштабування в діяльності.

Ніашоринг – різновид офшорингу, що полягає в тому, що певні виробничі етапи чи операції переносяться в іншу країну, із якою межує держава замовника аутсорсингу. Також науковці зазначають, що цей термін можна використовувати при перенесенні певних операцій чи етапів у країну, яка має спільні зв'язки, такі як географічні, часові (один часовий пояс), культурні, соціальні, лінгвістичні, економічні, політичні та історичні [13]. Найчастіше вживають цей термін, описуючи перенесення окремих функцій до сусідніх країн. На відміну від традиційного офшорингу це дає змогу підсилити контакт між замовником і провайдером, у тому числі й кількість годин безпосереднього контактування (face to face), і краще зрозуміти психологію персоналу кожному із партнерів такого виду аутсорсингу. Відповідно, кількість загроз, які притаманні для використання традиційного офшорингу, зникає при застосуванні ніашорингу, а найголовніші з них загрози – викрадення та захист інтелектуальної власності, оскільки, зазвичай, у сусідніх країнах нормативно-правові акти схожі або однакові у сфері захисту інтелектуальної власності [14].

У Європі ніашоринг досить поширений, основними замовниками є виробники провідних країн Європи й найбільші європейські ринки, такі як Великобританія, Німеччина, Франція, Нідерланди, а провайдерами виступають підприємства малих держав або тих, що розвиваються, серед яких – Іспанія, Чехія, Білорусь, Україна, Польща, Росія, Португалія, Угорщина, Словаччина, Румунія, Болгарія й прибалтійські країни. При цьому у сфері ІТ Україна посідає лідерські позиції в Європі та навіть звіт європейської асоціації аутсорсингу формується за спонсорські кошти Львівського виробника ІТ послуг компанії «Softserve».

Фактично аутсорсинг може використовуватися на будь-якому управлінському рівні й розглядатися як інструмент стратегічного, операційного та тактичного менеджменту, що передбачається досягнути підприємством за умов використання аутсорсингу. Саме на рис. 1 показано взаємодію різних рівнів управління як процесів, які постійно протікають в організації, та основних елементів аутсорсингу.

Рис. 1. Взаємозв'язок основних елементів аутсорсингу як бізнес-процесу та рівнів управління підприємства

Джерело. Сформовано автором на основі аналізу джерел.

Потрібно чітко розділити аутсорсинг і процес постачання ресурсів, матеріалів, готових виробів від підрядника чи субпідрядника. Роберт Гендфілд зазначає: у процесі аутсорсингу обов'язково повинна відбутися реструктуризація бізнес-процесів на підприємстві, а при передачі постачальникам відбувається лише передача певних функцій із персоналом або без нього, зазвичай, у малі компанії [HandfieldR. Abriefhistoryofoutsourcing / R. Handfield]. Часто, таким чином, переслідується мета зниження репутаційного ризику (у випадку розвитку інноваційної ідеї або стратапу з високим рівнем ризику) або скорочення витрат. Інколи аутсорсинг ідентифікують разом із терміном «управління потужностями» (Facilities Management FM).

Основні відмінності між аутсорсингом та постачанням продуктів у розрізі різних ознак зведено в табл. 2.

Таблиця 2

Відмінність аутсорсингу та постачання товарів, послуг

Ознака	Аутсорсинг	Постачання / управління потужностями
Ціль	Підвищення конкурентоспроможності через оптимізування та реорганізацію бізнес-процесів, зростання цінності продуктів чи послуг.	Пошук оптимальних варіантів ціна / якість
Організування	Побудова з аутсорсерами спільних узгоджених бізнес-процесів для досягнення ключової переваги та зростання цінності	Отримання окремих продуктів від постачальників товарів та послуг
Підтримка партнера	Надання необхідних ресурсів аутсорсиру, у тому числі технологій виробництва	Можлива лише фінансова у вигляді авансів або кредитів
Критерій оптимізування	Скорочення трансакційних та умовно-постійних витрат	Скорочення, насамперед, умовно-змінних витрат
Рівень ефективності	Досягнення високого рівня інтеграції бізнес-процесів та мінімізації рівня взаємодії	Гнучкість та низька вартість послуг із постачання
Часові витрати	Домінування середньотермінового або довготермінового періоду, достатнього для реструктуризації або перебудови бізнес-процесів	Домінування короткотермінового періоду для оптимізування поставок
Функціональний вплив	Стратегічний, який поширюється на всі бізнес-процеси	Забезпеченість окремих бізнес-процесів

Примітка. Сформовано автором.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, при використанні аутсорсингу можна виконувати декілька функцій одночасно й провести чітку межу між ними важко, а інколи й неможливо. Керівникам підприємства при прийнятті рішення потрібно пам'ятати, що виконання окремих функцій аутсорсингу можуть бути латентними (неявними), однак отримані результати перебуватимуть під впливом дії цих функцій.

Подальші дослідження варто спрямувати на вивчення видів аутсорсингу, форм і моделей його застосування.

Джерела та література

1. Бравар Ж., Морган Р. Эффективный аутсорсинг: понимание, планирование та використання успешных аутсорсинговых отношений / пер. з англ. ; Ж. Бравар, Р. Морган. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2007. – 288 с.
2. Микало О. І. Підходи до визначення терміна «аутсорсинг» / О. І. Микало // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – К., 2010. – С. 111–115.
3. Hira, Ron, and Anil Hira. Outsourcing America : What's behind Our National Crisis and How We Can Reclaim American Jobs? – New York : AMACOM, 2008. – P. 67–96.
4. Davies P. What's This India Business?: Offshoring, Outsourcing, and the Global Services Revolution / P. Davies. – London : Nicholas Brealey International, 2004.
5. Аникин Б. А. Аутсорсинг: создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций : учеб. пособие / под ред. Б. А. Аникина. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 187 с.
6. Загородній А. Г. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства / А. Г. Загородній, Г. О. Партин // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 87–97.
7. Кросс Дж. Аутсорсинг: British Petroleum's / Дж. Кросс // Гарвард Бизнес#ревью. – 73(3).
8. Ермошина Е. А. Что такое аутсорсинг? [Электронный ресурс] / Е. А. Ермошина. – Режим доступа : <http://inkakhrun.ru/money.asp>
9. Кесарчук Г.С. Бухгалтерський аутсорсинг: поняття, види, переваги та недоліки / Г. С. Кесарчук // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія : Економіка. – Вип. № 1 (42). – 2014. – С. 201–204.
10. Матвій І. Є. Аутсорсинг в діяльності промислових підприємств: основні переваги та загрози / І. Є. Матвій // Прометей : регіональний зб. наук. пр. з економіки. – Донецьк : ДЕГ, 2008. – № 1(25). – С. 184–189.
11. Хейвуд Дж. Б. Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ / Дж. Б. Хейвуд ; пер. с англ. – М. : Издат. дом «Вильямс», 2004. – 176 с.
12. Календжян С. О. Аутсорсинг и делегирование полномочий в деятельности компаний / С. О. Календжян ; Академия народного хозяйства при Правительстве РФ. – М. : Дело, 2003. – 270 с.
13. Erran Carmel and Pamela Abbott (October 2007). «Why 'nearshore' means that distance matters» / Erran Carmel and Pamela Abbott // Communications of the ACM. – 2007.
14. Cinquegrani, Sam. Nearshoring: A Smart Alternative to Offshore / Sam. Cinquegrani // IT Today. Auerbach Publications. – Retrieved 9 January 2011.

Сухоняк Софія. Сущность и особенности аутсорсинга. На основе анализа литературных источников по проблеме исследования аутсорсинга и практической деятельности отечественных предприятий, которые используют аутсорсинг, усовершенствован и обогащен понятийно-категориальный аппарат теории управления аутсорсингом. В частности, предлагается существующие подходы к определению понятия «аутсорсинг» разделить на четыре группы (целевой, процессный, стратегический и стейкхолдерский), а также выделены основные признаки современного аутсорсинга.

Четко выделяется понятие аутсорсинга от поставок ресурсов, вертикальной интеграции, пересечения директора и т. д., а также подчеркивается основной признак аутсорсинга: вид предпринимательской деятельности. Итак, аутсорсинг – это вид предпринимательской деятельности, который заключается в реорганизации бизнес-процессов предприятия путем привлечения стейкхолдеров к выполнению вторичных и неэффективных функций и концентрации на ключевых продуктах.

Разделены понятия «аутсорсинг», «аутсорсинговая услуга», «аутсорсинговая операции» и «аутсорсинговая деятельность». Аутсорсинг как явление, которое привело к революционным изменениям в построении бизнес-процессов различных сфер деятельности организаций также спровоцировал возникновение ряда производных понятий, которые активно используются бизнес-структурами, а именно: офшоринг (offshoring), ниашорнг (nearshoring), краудсорсинг (crowdsourcing), мультиисорсинг (multisourcing). Во всех этих видах деятельности основным механизмом является аутсорсинг как передача части деятельности другим заинтересованным группам и масштабирования деятельности.

Ключевые слова: аутсорсинг, провайдер услуг, предприятие, бизнес-процесс, управление аутсорсингом.

Suhonyak Sofiya. The Essence and Characteristics of Outsourcing. On the basis of analysis of the literature on the issue of outsourcing research and practice of national companies which use outsourcing, it was improved and enriched

concepts and categories of the theory of management outsourcing. In particular, the author suggested the existing approaches to the definition of outsourcing divided into four groups: target, process, strategic and stakeholder, and singled out the main features of modern outsourcing.

The author clearly distinguishes the concept of outsourcing the supply of resources, vertical integration and also underlines the main sign outsourcing that this type of business activities. Thus, outsourcing is kind of business activity, which is the reorganization of business processes by involving stakeholders in the implementation of secondary and inefficient functions and concentration on key products.

It was divided concept outsourcing, outsourcing service, outsourcing operations and outsourcing activities. Outsourcing as a phenomenon that led to revolutionary changes in the construction business processes of different areas of organizations also provoked a flow of a series of original concepts that are widely used businesses – is offshoring (offshoring), niashornh (nearshoring), crowdsourcing (crowdsourcing), multysorsynh (multisourcing). In all these activities is the main mechanism of transmission outsourcing as part of other interested groups and scaling operations.

Key words: outsourcing, service provider, enterprise, business process, management of outsourcing.

УДК 502.1:332:338.14

Артур Черчик – аспірант Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Наукові підходи до визначення сутності еколого-економічної безпеки підприємства

У статті розглянуто наукові підходи до визначення сутності безпеки загалом, а також економічної та екологічної. На основі узагальнення отриманих результатів визначено основні ознаки кожного з понять. Удосконалено визначення сутності еколого-економічної безпеки, обґрунтовано її специфічні ознаки.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, екологічна безпека, еколого-економічна безпека підприємства.

Постановка наукової проблеми та її значення. Через глобальні трансформації та нестабільність українського суспільства, активізацію загроз життю, здоров'ю, матеріальному та соціальному благополуччю безпека посідає особливе місце в структурі суспільних цінностей. Наявність цих загроз призводить до витрат ресурсів, що негативно впливає на показники економічної безпеки країни, її громадян, формує нові виклики, пов'язані з необхідністю змін як у життєдіяльності громадян, так і життєздатності національної економіки [1].

Ситуація ускладнюється кризовими явищами екологічного характеру через значне фізичне та моральне зношення основних засобів підприємств, застарілість технологій, високий рівень матеріало-, ресурсо-, енерго-, відходомісткості виробництва. Пресинг економічної діяльності на навколишнє природне середовище призводить до вичерпання ресурсів, асиміляційного потенціалу, незворотних змін у ньому. Тому існує проблема формування такої системи управління підприємствами, яка б урахувала екологічну складову. Практичні кроки щодо цього потребують переосмислення та використання відповідних базових категорій, зокрема еколого-економічної безпеки.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблеми безпеки розкрито в багатьох наукових працях. Більшість із них стосується визначення сутності та механізмів забезпечення національної безпеки, економічної й фінансової безпеки підприємств, соціальної та особистісної, екологічної безпеки держави, регіону. Учені пропонують різні трактування цих понять, а залежно від цього – різні механізми забезпечення безпеки.

Вивченням економічної безпеки підприємства займалися такі вчені, як Г. Андрощук, Т. Васильців, О. Власюк, О. Барановський, В. Геєць, Л. Донець, В. Іванов, Я. Жаліло, М. Камлик, А. Козаченко, Г. Козаченко, О. Кизим, Ю. Лисенко, О. Ляшенко, А. Мокій, В. Мунтіян, О. Прокопенко, М. Петрушенко, Н. Реверчук, С. Шкарлет та ін. Ними розроблено теоретико-методологічні засади оцінки економічної безпеки підприємства, обґрунтовано механізми й окремі інструменти управління економічною безпекою, виокремлено певні акценти та пріоритетні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства.

Питання екологічної безпеки розкрито в дослідженнях Т. Акімової, Н. Андреєвої, С. Байдакова, С. Дорогунцова, В. Ковтуна, В. Луцька, С. Лісовського, В. Степанова, С. Харічкова, В. Хаскіна,